

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	31885 Історія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	032 Історія та археологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Сумський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	31885
Назва ОП	Історія
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Салата Оксана Олексіївна, Баран Катерина Миколаївна, Миколенко Дмитро Валерійович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	06.02.2023 р. – 08.02.2023 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_bachelor_history_self-esteem.pdf
Програма візиту експертної групи	chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_bachelor_history_visit-program.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальне враження про ОП «Історія» першого рівня вищої освіти Сумського державного університету позитивне. Вона відповідає необхідним критеріям якості. Керівництво ЗВО, викладачі, здобувачі освіти, а також зовнішні стейкхолдери зацікавлені в її подальшій реалізації і розвитку. Задля цього в Університеті створено необхідні умови. На ОП викладають досвідчені фахівці наявною є необхідна інфраструктура, матеріально-технічна база. Гарант ОП Сергій Іванович Дегтярьов продемонстрував обізнаність у різних особливостях реалізації ОП. Він, беззаперечно, користується авторитетом серед керівництва, колег, студентів і стейкхолдерів. Сергій Іванович піклується про якість отримуваної здобувачами освіти, постійно цікавиться їх думкою щодо ОП, докладає чимало зусиль для забезпечення якості реалізації освітньої програми, налагодження зв'язків зі стейкхолдерами і співпраці з ними. Знайомство зі здобувачами освіти ОП засвідчило їхню зацікавленість у навчанні. Члени ЕГ надали рекомендації і зауваження щодо програми. Проте вони не є підставою для відмови в акредитації.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Правила вступу на ОП є прозорою, зрозумілою і доступною. Позитивною практикою є гнучка процедура зарахування РН, отриманих в неформальній освіті. Студентам забезпечено можливості для участі у програмах міжнародної академічної мобільності. Реалізується модуль Моне. Здобувачам вищої освіти вчасно надається інформація щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання. Форми та правила проведення контрольних заходів, критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення результатів навчання у цілому та для окремого освітнього компоненту, оприлюднюються заздалегідь. Наявні дієве нормативне регулювання академічної доброчесності та інструменти запобігання академічному плагіату. Висока академічна та професійна кваліфікація викладачів, що забезпечують ОП. Конкурсний добір викладачів є прозорими і дозволяє забезпечити необхідний рівень професіоналізму для успішної реалізації ОП. НППП регулярно підвищують свою кваліфікацію, в тому числі за кордоном. Хороший аудиторний фонд, широку базу навчально-наукової літератури бібліотеки, в тому числі наявність електронних книг, монографій, статей та безкоштовний доступ до таких електронних ресурсів як Scopus, SciVal, Web of Science та ін.; представники Експертної ради роботодавців надають здобувачам вищої освіти можливість використовувати свої установи в навчальній діяльності; для здобувачів доступно багато позанавчальних активностей у сфері спорту та культурно-масової роботи, окрім того усі учасники навчального процесу можуть відвідувати спортивно-оздоровчий комплекс «Універ» та користуватись послугами університетської поліклініки; в університеті сформована чітка та дієва процедура вирішення конфліктних ситуацій. Нормативна база, за якою відбувається процес розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП, відповідно до неї описані процедури функціонування освітньої програми в СумДУ відбуваються прозоро вчасно та із залученням усіх зацікавлених сторін; залучення здобувачів як повноцінних партнерів відбувається на різних етапах перегляду освітньої програми та її компонентів; налагоджений діалог та системна взаємодія з роботодавцями; ВСЗЯ в СумДУ забезпечує дієве вирішення виявлених недоліків у процесі реалізації ОП. Сайт СумДУ є достатньо зручним у користуванні, нормативні документи, якими регулюється діяльність університету, розміщуються вчасно і є актуальними. Проєкт ОП вчасно оприлюднено на офіційному сайті ЗВО та створено умови для отримання зворотнього зв'язку від стейкхолдерів. Частина інформації здобувачі ОП отримують онлайн через багатофункціональні особисті кабінети.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Аналіз вибіркового дисциплін ОП свідчить про наявну вибірккову складову, яка все ж дещо обмежена дисциплінами, що реалізуються кафедрою історії. Вибіркова складова має бути наповнена дисциплінами інших спеціальностей та інших рівнів освіти (соціологія, психологія тощо). Не зважаючи на наявність чотирьох чинників договорів СумДУ з іноземними університетами, студенти, що навчаються на ОП, не активно беруть участь в міжнародній академічній мобільності. Лише одного разу вони скористалися даними можливостями. Рекомендовано стимулювати участь студентів у міжнародній академічній мобільності, а також активізувати зусилля Університету у реалізації програм міжнародних академічних обмінів. Практики застосування правил перерахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті за ОП застосовувалася не часто. Рекомендується заохочувати активність здобувачів до отримання освіти та популяризувати можливості Університету у цьому плані. Процедури щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та оскарження результатів контрольних заходів лише розроблені, але не задіяні в ЗВО. ЕГ рекомендує проводити інформування здобувачів про оновлення в нормативній базі, зокрема щодо процедур оскарження результатів контрольних заходів; у нормативних положеннях, що регулюють організацію перевірки робіт на академічний плагіат, додати процедури експертного оцінювання, а не лише комп'ютерної перевірки унікальності тексту. В навчальному процесі використовується Музей історико-краєзнавчих досліджень СумДУ. Наявні в ньому експонати дозволяють відпрацьовувати практичний аспект археології, проте більш якісно це можна було б реалізувати на базі спеціальної лабораторії чи археологічного кабінету, де можна було б ознайомитись з усіма етапами дослідження археологічних джерел. Під час розроблення та оновлення змісту навчальної дисципліни застосовувати більш сучасні методи навчання, що відповідають освітньому рівню вищої освіти (зокрема, наукові семінари, дослідницько-інноваційні методи, проєктні методи, інтерактивні методи, методи

кооперованого групового навчання тощо), демонструвати реальні актуальні можливості СумДУ щодо міжнародної співпраці. Проводити інформування здобувачів про оновлення в нормативній базі, зокрема щодо процедур оскарження результатів контрольних заходів; удосконалити форми проміжної атестації бакалаврів з метою забезпечення різноманітних можливостей для презентації та обговорення результатів навчальної діяльності; слід розміщувати наукові роботи здобувачів вищої освіти, що навчаються на ОП та спільні з викладачами публікації в університетському репозитарії. Окрім протоколів виборів студентського самоврядування та списку студентського ректорату відсутня інформація щодо його діяльності. Сторінка профкому студентів містить інформацію тільки 2018 року. Рекомендовано додати актуальну інформацію щодо діяльності цих органів та розмістити її на головній сторінці СумДУ.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Університет має чітко сформульовані і задокументовані місію та стратегічні пріоритети представлені у відповідному плані розвитку на 2020-2026 роки (<chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ea11-b021-001a4be6d04a&kind=1>). Місією визначено максимізація задоволеності ціннісних очікувань усіх категорій стейкхолдерів університету шляхом забезпечення беззаперечної конкурентної переваги послуг, що надаються, їх адаптивності під потреби сучасного світу, що стрімко змінюється, та бездоганної якості (excellence). Мета ОП «Історія» спрямована на здобуття студентами фундаментальних і спеціальних знань про всесвітню історію й історію України, підготовку студентів до навчально-виховної, науково-методичної й організаційної роботи у загальноосвітніх закладах, практичної і науково-допоміжної діяльності у музеях, архівах, громадських і краєзнавчих організаціях, розвиток інтегральної, загальних і спеціальних компетентностей для подальшого навчання за магістерською програмою й особистого розвитку (<https://goo.su/6sBdU>). Таким чином, мета повністю узгоджується із місією Університету та основними напрямками його розвитку. Як зазначено в ОП, її особливість полягає в тому, що при її реалізації акцентується увага на формуванні у студентів компетентностей щодо практичної діяльності для збереження та використання культурної спадщини, на фахову підготовку експертів з історичної регіоналістики та європеїстики через поєднання археологічної/музейної/архівної та педагогічної практик. Позитивним фактом є той факт, що перевірка та закріплення набутих знань здійснюється під час проходження практики на базі місцевих археологічних експедицій, музеїв, архівів, історико-культурних заповідників та закладів освіти.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

ОП із підготовки бакалаврів за спеціальністю 032 Історія та археологія у Сумському державному університеті було започатковано 2019 р. Отже, випускників даної програми поки що немає. Разом з відомостями про самооцінювання було надано рецензії провідного наукового співробітника ДП Національний культурно-мистецького комплексу «Мистецький арсенал» О. Приня і професора кафедри історії Житомирського державного університету імені Івана Франка С. Стельниковича завідувача кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка В. Льницького. Під час онлайн фокус-груп (Зустріч 4 та 7) учасниками було підтверджено участь здобувачів освіти і зовнішніх стейкхолдерів (академічна спільнота і роботодавці) у перегляді ОП. Було надано додаткові матеріали (Запити / відповіді 9 «Протоколи засідань кафедри з обговоренням ОП і академічної доброчесності») датовані 2021–2022 роками. Вони містять матеріали щодо внутрішніх обговорень на кафедрі й включають пропозиції здобувачів освіти і стейкхолдерів, інформацію про врахування цих пропозицій. Приміром, було враховано пропозицію студента К. Мурашко щодо заміни дисципліни «Етнологія» на дисципліну «Культурологія» на першому курсі, розширено обсяги дисципліни «Історія країн Центральної та Східної Європи» за пропозицією зовнішнього стейкхолдера, доктора історичних наук Д. Кудінова. Разом із тим, рекомендується при формуванні проектів ОП розширити коло зовнішніх стейкхолдерів-роботодавців, які б брали участь у його обговоренні.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Наразі за ОП поки ще було випускників. Проте можна говорити про перспективи працевлаштування студентів. Важливим аспектом цього є розвиток у здобувачів освіти соціальних або «м'яких» навичок, які сьогодні вони мають велике значення на ринку праці. Під час онлайн-зустрічей ЕГ отримала інформацію, що свідчить про обізнаність студентів відносно soft skills, а також належний рівень набутих здобувачами освіти «м'яких» навичок. Відомості про самооцінювання, а також з інформація, отримана під час онлайн-зустрічей із гарантом, експерти з'ясували, що створенню і оновленню ОП сприяло вивчення практик з підготовки бакалаврів Белградського університету (Сербія) (<http://surl.li/egmvj>) та Краківського педагогічного університету ім. Комісії едукативної народової (<http://surl.li/eiaan>). Також стали у нагоді «Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм (Київ, 2016) міжнародної програми «Тюнінг» (бакалаврська програма з сучасної історії) (с. 51-53 <http://surl.li/afdao>) Став у нагоді також досвід реалізації освітніх програм університетів України. Серед них «Історія, європеїстика, археологія» Волинського національного університету ім. Л.Українки (2017), ОП «Історія та археологія» Київського університету ім. Б.Грінченка (2017), ОП «Історія та археологія» Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка (2018), ОП «Східноєвропейські історичні студії» Київського національного університету ім. Т.Шевченка (2019), ОП «Історія та археологія (Європеїстика)» Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини, ОП «Історія та археологія» Національного університету «Чернігівський колегіум ім. О. Лазаревського» (2017, цінності Європейської цивілізації,), ОП «Історія та археологія» Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка (2018, історія української еміграції, історична урбаністика, історія української дипломатії), ОП «Історія та археологія» Дніпровського національного університету ім. О. Гончара (2018, історична урбаністика). Представники зазначених вишів на онлайн-зустрічі зі стейкхолдерами підтвердили факти співпраці з представниками ОП «Історія» у зазначеному напрямі.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Остання версія ОП (<http://surl.li/eglun>) відповідає Стандарту, затвердженого наказом МОН України від 29.04.2020 р. № 575. Були запропоновані нові дисципліни. Зокрема, ОК 7 «Євроінтеграція та цінності Європейського Союзу», ОК 5 «Основи наукових досліджень». Набір загальних і спеціальних компетентностей, програмних результатів навчання забезпечує набуття інтегральних, загальних і спеціальних компетентностей та досягнути програмних результатів, представлених у Стандарті. Також додатково було запроваджено ПРН 15 та ПРН 16, що зумовлюють унікальність ОП («історична регіоналістика й європеїстика»). На запити роботодавців випускники програми спроможні генерувати нові ідеї, розробляти та управляти проектами, бути комунікативним, здатним до саморозвитку і критично мислити, що відображено у цілях та програмних результатах навчання: комплексний підхід до розв'язування складних спеціалізованих завдань та практичних проблеми історії у процесі професійної діяльності.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильними сторонами ОП є те, що місія і стратегія Сумського державного університету відповідають меті ОП і є важливою складовою стратегії його розвитку. Університет має всі необхідні умови, необхідні для зростання сучасного фахівця-історика. Варто відзначити і регулярне анкетування студентів щодо навчання на ОП. Наявними є практики включення досвіду українських і зарубіжних ЗВО при реалізації ОП «Історія».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

До обговорення ОП було залучено лише двоє роботодавців - представник обласної адміністрації і місцевого музею. Бажано розширити коло стейкхолдерів-роботодавців за рахунок залучення представників бізнесу, місцевих шкіл, гімназій тощо.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

ОП має чітко сформульовані мету та особливості, що повністю відповідають місії та стратегічним пріоритетам розвитку університету. Зміст програми переглядається із залученням стейкхолдерів, з урахуванням тенденцій розвитку ринку праці, регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм. Програмні результати навчання відповідають вимогам Стандарту. Проте ЕГ висловила і деякі рекомендації, які варто врахувати у подальшій реалізації ОП.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Загальний обсяг ОП становить 240 кредитів, що відповідає Стандарту вищої освіти. Обсяг вибіркового дисциплін становить 60 кредитів - 25 % від загального обсягу ОП. Структура ОП відповідає чинному законодавству та дозволяє забезпечити реалізацію права здобувачів вищої освіти на вибір освітніх компонентів. ОП відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 та чинному "Положенню про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті" (<http://surl.li/epslo>). Зміст ОП відповідає вимогам Стандарту вищої освіти і національній рамці кваліфікацій. Здобуття глибоких знань зі спеціальності забезпечують обов'язкові та вибіркові ОК циклу загальної обсягом 80 кредитів (з них вибіркові ОК 30 кредитів). Цикл професійної підготовки становить 145 кредитів (з них вибіркові ОК 30 кредитів). Мовні компетентності формують дисципліни "Іноземна мова" та "Основи академічного письма". Практична підготовка забезпечена археологічною/музейною/архівною, а також педагогічною практикою.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

З моменту започаткування ОП вона зазнала змін у 2020 році у зв'язку з запровадженням відповідного стандарту вищої освіти. Зміст ОП має чітку структуру, освітні компоненти складають послідовну взаємопов'язану систему. Сумнівів щодо можливостей досягнення ПР, пов'язаних із формуванням громадськості, культурної, комунікативних та професійно-наукової компетентностей у ЕГ не має. Для реалізації мовної компетентності здобувачів ЗК4-5 ОП передбачені дисципліни "Іноземна мова" та "Основи академічного письма". Фундаментальну підготовку та формування відповідних компетентностей та ПР навчання забезпечують освітні компоненти програми одинадцять дисциплін - ОК 8, 10-17, ОК 23, 25. Цикл професійної підготовки забезпечують ОК, спрямовані на формування фахових компетентностей за спеціальністю, зокрема, предметної області та професійного спрямування. Вони забезпечують як загальні, так і спеціальні компетентності за спеціальністю. Також забезпечено формування таких заявлених цілей ОП як підготовка фахівців з історичної регіоналістики та європеїстики й спеціалістів практичної діяльності для збереження та використання культурної спадщини.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Зміст ОП відповідає предметній області спеціальності "Історія і археологія". Вона націлена на формування у здобувачів знань про всесвітню історію й історію України, та підготовку їх до навчально-виховної, науково-методичної й організаційної роботи у школах, музеях, архівах, громадських і краєзнавчих організаціях. Як зазначено у відомостях про самооцінювання ОП забезпечує розвиток компетентностей для подальшого навчання за магістерською програмою й особистого розвитку. Здобувачі вищої освіти під час онлайн-зустрічей підтвердили зазначені твердження. Також під час онлайн-зустрічей зі здобувачами освіти і адміністративним персоналом, зокрема, директором Бібліотеки, було з'ясовано, що ОП належним чином забезпечена періодичними виданнями, навчальними посібниками, доступом до наукометричних баз.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Здобувачі вищої освіти, що навчаються за ОП “Історія” під час онлайн-зустрічей з ЕГ зазначили, що вони мають можливість формувати індивідуальну освітню траєкторію. Було засвідчено наявність вільного вибору навчальних дисциплін (представлених у вибірковій частині ОП (<http://surl.li/eglfu>) в обсязі, що відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту». Проте аналіз каталогу вибіркових дисциплін (<https://history.law.sumdu.edu.ua/vybirkovyi-dysczypliny/>) свідчить про його деяку обмеженість. У ньому представлено лише дисципліни, запропоновані кафедрою історії. Технічна сторона вибору забезпечена наявністю добре налагодженою системою електронного документообігу, завдяки якій студенти через власні електронні кабінети здійснюють цю процедуру. Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами освіти було з’ясовано наявність можливості вибору тематики курсових, творчих, кваліфікаційних робіт. Студенти, які навчаються на ОП, не надто активні у своїй участі у програмах міжнародної мобільності. ЕГ було зафіксовано лише один факт такої практики. Також ЕГ було надано договори з ЗВО-партнерами (Запити/відповіді. Додатки. 4 Угоди про співпрацю з закордонними інститутами), що свідчить про наявність потенціалу для розвитку міжнародної мобільності. Неформальна освіта на ОП забезпечена науковими гуртками і школами, що регулярно проводяться на базі Сумського державного університету. На сайті Університету розміщено низку положень, що забезпечують реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії здобувачами вищої освіти. Серед них Положення про організацію освітнього процесу в СумДУ, Положення про реалізацію права здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін СумДУ, Порядок визнання у СумДУ результатів неформального та/або інформального навчання здобувачів, Наказ ректора щодо розподілу повноважень організації академічної мобільності.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Обсяг практичної підготовки у ОП становить 10 кредитів і реалізується у вигляді археологічної/музейної/архівної (5 кредитів), а також педагогічної практики (5 кредитів). Проходження педагогічної практики формує у здобувачів освіти загальні компетентності та спеціальні (<http://surl.li/eiabo>). Археологічна/музейна/архівна практика також формує у здобувачів як загальні, так і спеціальні компетентності, а також забезпечує низку результатів навчання результати. Педагогічна практика забезпечена методичними рекомендаціями (<http://surl.li/eixek>). Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами освіти, було з’ясовано, що студенти задоволені проходженням практик. Це ж саме підтвердило опитування у 2021-2022 рр. (<http://surl.li/egned>). У відповідних договорах та меморандумах (<http://surl.li/egndh>) з низкою установ, серед яких Державний історико-культурний заповідник «Посулля», Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі, НДЦ «Рятівна археологічна служба» Інституту археології НАНУ в м. Львів, КЗ Сумська облрада «Сумський обласний краєзнавчий музей», Сумський заклад ЗСО 1-3 ступенів №19, Сумський заклад ЗСО 1-3 ступенів №21, Держархів Сумської області прописані умови проходження студентами практики. Під час онлайнів-зустрічі зі здобувачами освіти було з’ясовано, що студенти знають про можливість укласти індивідуальні договори на практику з організацією, установою, що забезпечить отримання результатів навчання.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами освіти було з’ясовано, що вони знайомі з поняттям “soft skills” і задоволені рівнем їх забезпечення на ОП. Так комунікабельність, вміння аргументовано доводити власну думку, працювати в команді, навички критичного мислення, креативність забезпечуються низкою методів навчання, які застосовують викладачі, що працюють на ОП. Серед них дискусія, мозковий штурм, аналіз конкретних ситуацій, комбіноване семінарське заняття (доповіді, повідомлення з подальшим обговоренням), обмін думками, парна робота та робота в малих групах. Застосування вказаних методів навчання було підтверджено під час онлайн-зустрічі з викладачами ОП, Виконання кваліфікаційної роботи дозволяє розвивати креативність (здатність генерувати нові ідеї для вирішення конкретних проблем), здатність логічно й системно мислити (аналіз, синтез, критичне оцінювання інформації); управлінські навички (цілепокладання, планування), які реалізуються шляхом вільного вибору тематики робіт, самостійного підбору та опрацювання матеріалу відповідно до обраної теми, проведення дослідження. Як було зазначено у відомостях про самооцінювання набуття м’яких навичок забезпечується також через участь студентів у наукових конференціях, конкурсах, науковому гуртку «Історичні студії», спілкування з запрошеними фахівцями. До того ж проходження виробничих практик також допомагає вдосконалити комунікативні та соціальні навички студентів.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт зі спеціальності 032 “Історія та археологія” для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Вимоги до організації СРС представлені у Положенні про організацію освітнього процесу в СумДУ (підрозділ 6.3) (<http://surl.li/fezf>). Загальний обсяг освітньої складової ОП становить 240 кредитів. У цей обсяг включено педагогічну (5 кредитів) і археологічну / музейну / архівну практику обсягом 5 кредитів. Аудиторна робота становить – 1680 год. (30 %), СРС – 3870 год (70 %). Обсяг годин, відведених на СРС у межах ОК за циклом загальної підготовки у середньому складає 71%; за циклом фахової підготовки – 64% (залежно від курсу, чим враховано здатність до автономного навчання, і особливостей ОК). Середнє тижневе аудиторне навантаження на 1-2-му курсі становить 21 год., на 3-4 курсі – 19 год. Онлайн-зустрічі зі здобувачами освіти, а також анкетування щодо якості ОП засвідчили відсутність нарікань здобувачів освіти відносно обсягу аудиторного навантаження (<http://surl.li/egned>), (<http://surl.li/eiwwh>). Результати опитувань систематично обговорюються на засіданнях кафедри, РПП та Ради з якості ННІ права. Дистанційне онлайн-навчання передбачає самостійне вивчення, використання електронних навчальних ресурсів університету (<https://elearning.sumdu.edu.ua/>). В Університеті є також власний репозитарій (<https://essuir.sumdu.edu.ua/>), що застосовується в освітньому процесі.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Досвід здійснення підготовки за дуальною освітою у СумДУ є, проте ця форма не здійснюється на даній ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Обсяг ОП та окремих освітніх компонентів відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для першого рівня вищої освіти. Процес проходження педагогічної практики допомагає вдосконалити набуті соціальні навички, особливо здатність до комунікативної взаємодії.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Аналіз вибірових дисциплін ОП свідчить про наявну вибірову складову, яка все ж дещо обмежена дисциплінами, що реалізуються кафедрою історії. Саме тому вибірова складова має бути наповнена дисциплінами інших спеціальностей та інших рівнів освіти (соціологія, психологія тощо).

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Обсяг та структура ОП відповідає чинному законодавству та дозволяє забезпечити реалізацію права здобувачів вищої освіти на вибір ОК. Зміст програми відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня. ОК, включені до освітньої програми, в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання. ОП загалом відповідає визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими та можуть бути усунені під час наступного оновлення програми.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання та перелік документів, необхідних для вступу, опубліковані на веб-сайті Сумського державного університету (<http://surl.li/bhqit>). Ці правила є зрозумілими, не містять дискримінаційних положень,

представляють інформацію про вступні іспити. Вступ здійснюється на підставі конкурсного відбору на основі повної загальної середньої освіти за балами сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання. Зважаючи на військовий стан абітурієнти на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю 032 подають Національний мультипредметний тест 2022 р. з ваговими коефіцієнтами – Українська мова (0,25), Математика (0,25), Історія України (0,5) та мотиваційний лист, що оцінюється за критеріями (<http://surl.li/egtvr>). Замість результатів Національного мультипредметного тесту абітурієнти можуть подавати сертифікати ЗНО 2019-2021 рр. (згідно Правил прийому до СумДУ відповідних років) з трьох предметів: Сертифікати 2019-20 рр. – Українська мова та література (0,3), Історія України (0,4), Географія або Іноземна мова (0,2). Сертифікати 2021 р. - Українська мова та література (0,3), Історія України (0,4), Математика або Іноземна мова або Біологія або Географія або Фізика або Хімія (0,2). До того ж викладачі, що працюють на ОП готують абітурієнтів до складання ЗНО з історії України (<http://surl.li/eahxt>).

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Особливості ОП враховуються шляхом застосування вагових коефіцієнтів щодо результатів Національного мультипредметного тесту 2022 р. Найвищий він з Історії України - 0,5. Натомість з Української мови і Математики він складає 0,25. Також абітурієнти подають мотиваційний лист, що добре ілюструє навички абітурієнта у викладанні власних думок письмово.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО регулюються Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ (<http://surl.li/fezf>), Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти (<http://surl.li/ffmg>). Натомість Положенням про переведення, відрядження та поновлення здобувачів у СумДУ регламентує переведення, поновлення здобувачів з інших ЗВО (внутрішнього переведення між програмами, спеціальностями, факультетами) і визнання результатів навчання (<http://surl.li/egtxa>). Згідно процедури перезарахування ОК здійснюється на базі договору про навчання або стажування за програмою академічної мобільності. Перезарахування результатів навчання здійснюється директором ННІ права згідно програми академічної мобільності, затвердженої у встановленому порядку. Задля цього необхідно надати академічну довідку або аналогічний документ, отриманий здобувачем вищої освіти у відповідному ЗВО. Під час онлайн-зустрічі зі здобувача освіти ЕГ отримала інформацію факти перезарахування результатів навчання на практиці. Так, студентка Мурашко Катерина за підсумками стажування за програмою навчання на денній формі в Українському католицькому університеті отримала академічну довідку за кількістю 3-х кредитів ЄКТС та 95(A) бальною оцінкою.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів неформального навчання регламентується наказом ректора № 0708-I від 25.10.2022 “Порядок визнання у Сумському державному університеті результатів неформального та/або інформального навчання здобувачів” (<http://surl.li/dxcfc>). Згідно з вказаним нормативним документом й інформацією, отриманою під час онлайн-зустрічей з викладачами ОП, перезарахування здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження досягнення здобувачем результатів навчання, передбачених ОП, за якою він навчається. Задля цього студент має подати до кафедри освітню декларацію та документи, що підтверджують участь у заході неформальної освіти - свідоцтва, сертифікати, дипломи; опис заходу неформальної освіти тощо. На підставі цього пакету відповідним розпорядженням формується комісія під головуванням завідувача кафедри у складі не менше трьох осіб з числа членів РПП групи відповідної ОП (з обов'язковим включенням до складу комісії гаранта освітньої програми) та групи забезпечення спеціальності, які обізнані у предметі оцінювання. Якщо за підсумками оцінювання підтверджено відповідність цих результатів результатам навчання, передбаченим ОП, комісія приймає рішення про визнання результатів неформального навчання заявника. Ця процедура представлена на сайті Університету, а також, як зазначив гарант ОП на онлайн-зустрічі, повідомляється студентам на вступних лекціях у перший день навчання, через систему електронних особистих кабінетів. Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами освіти ЕГ отримала інформацію про застосування перезарахування результатів навчання на практиці.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Правила вступу на ОП є прозорою, зрозумілою і доступною. Позитивною практикою є гнучка процедура зарахування РН, отриманих в неформальній освіті. Студентам забезпечено можливості для участі у програмах міжнародної академічної мобільності, укладено угоди з чотирма європейськими університетами.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Практики застосування правил перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті і у результаті міжнародної академічної мобільності за ОП застосовувалася не часто. Рекомендується заохочувати активність здобувачів до отримання освіти та популяризувати можливості Університету у цьому плані.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Правила прийому на навчання за ОП є зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті Університету та враховують особливості ОП. Визначені зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, зокрема під час академічної мобільності, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та отримуються під час реалізації ОП. Визначені правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких дотримуються під час реалізації ОП. Проте ЕГ висловила пропозиції удосконалити деякі практики. А саме заохочувати активність здобувачів у отриманні неформальної освіти та міжнародній мобільності.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Освітній процес регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ» (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>) та Положення про організацію дистанційного навчання в Сумському державному університеті (<https://normative.sumdu.edu.ua/>), складається з аудиторних занять, самостійної роботи, індивідуальних занять, практичної підготовки, контрольних заходів з відповідними методами організації і проведення навчальної та науково-дослідницької діяльності, виконання індивідуальних проектів з демонстрацією практичних навичок. На освітній програмі застосовують, переважно, традиційну систему методів і прийомів (зазначених у табл.3), які сприяють досягненню ПРН (відомості самооцінювання). Студентоцентрикований підхід реалізується у декілька етапів: при виборі освітньої програми (<https://op.sumdu.edu.ua/>); при виборі дисциплін з каталогу ([https://law.sumdu.edu.ua/katalog-vibirkovih-disciplin-gumanitarno%D1%97-pidgotovki/](https://law.sumdu.edu.ua/katalog-vibirkovih-disciplin-gumanitarno%20%D1%97-pidgotovki/)) та при виборі тем наукових проектів (курсівих та бакалаврської дипломної роботи) здобувачів; при обранні теми та наукового керівника. Форми та методи навчання і викладання визначаються викладачем та окреслюються в робочих програмах освітніх компонентів і відповідають принципам академічної свободи. Рівень задоволеності здобувачів ОП регулярно вивчається через проведення анкетування (<http://surl.li/eiwwh>).

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Здобувачам у перші дні навчання надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів. Ця інформація надається поетапно – напередодні та на початку кожного навчального семестру шляхом проведення установчих конференцій та презентацій викладачами освітніх компонентів. Також робочі програми навчальних дисциплін (силабуси), які викладаються на ОП, розміщено на платформі дистанційної освіти (<https://history.law.sumdu.edu.ua/osvitni-komponenty-1/>). Вимоги до розробки робочих програм містяться у «Положенні про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни СумДУ» (<https://normative.sumdu.edu.ua/>). обов'язковим елементом робочої програми чи силабусу мають бути методи навчання, але у більшості силабусів методами навчання називають форми навчання: лекції, семінари <https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/794f2ce68e9c5fff112d96ab85e0bf2de2315408> <https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/91b3ed6cbo4a9ff8f2df98a9793762182622184>. Незрозумілим у

силабусах є пункт «Види навчальної діяльності», зокрема, якщо серед цих видів називається конспектування. Крім робочої програми, до складу комплексу навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни входить навчальний контент, методичні рекомендації до проведення практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, дидактичне забезпечення самостійної роботи, засоби діагностики навчальних досягнень студентів. З інформацією щодо порядку та критеріїв оцінювання здобувачів ознайомлюють на першому занятті, а також у кожній робочій програмі містяться критерії оцінювання знань під час семінарських занять та самостійної роботи здобувачів. Щоб здобувачі швидко отримали необхідну інформацію на будь-якому етапі освітнього процесу на сайті ЗВО в розділі «Студентам» (<https://law.sumdu.edu.ua/category/uk/1/%d1%81%d1%82%d1%83%do%b4%do%b5%do%bd%d1%82%do%bo%do%bc/>). Студенти підтвердили факти індивідуально підходу в процесі навчання. Викладачі сприяють їхньому професійному, індивідуальному творчому розвитку. Існує форма дистанційного навчання на внутрішній університетській онлайн-платформі, доступ до якої отримує кожен студент через персональний електронний кабінет. З метою отримання зворотного зв'язку від здобувачів щодо доступу до інформації про організацію освітнього процесу в СумДУ, на Навчальному порталі <https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/quality-education/polls-competitors.html> розміщено інформацію про те, що пройти анкетування може кожен студент у персональному кабінеті, Гарант продемонстрував активні опитування у кабінеті студентів. На сторінці «Дистанційне навчання СумДУ» присутня навігація по курсам (<https://dl.sumdu.edu.ua/uk/>).

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Аналіз навчальних дисциплін ОП показав, що вони спрямовані на володіння теоретичними та методичними засадами навчання, планування власної науково-дослідної діяльності. Участь здобувачів та науково-педагогічних працівників у розробці та популяризації науково-дослідної теми кафедри історичних дисциплін «Суспільно-політичне життя та повсякдення на українських землях» (2020-2024 рр.) показує залучення здобувачів до наукових досліджень, які здійснюються в університеті. У робочих програмах (силабусах) дисциплін («Давня та середньовічна історія України», «Історія України: сучасне бачення», «Історія України Нового часу», «Історія України Новітньої доби» «Історичне краєзнавство»), на жаль, не заплановані індивідуальні завдання, які передбачають проведення дослідницької роботи. На сайті кафедри присутня інформація про те, що студенти цієї освітньої програми стали переможцями II турів всеукраїнських та інших конкурсів студентських наукових робіт під керівництвом викладачів кафедри у 2018-2021 роках. Протягом 2020 – 2022 років здобувачі-історики брали активну участь у наукових заходах в університеті та поза його межами, у тому числі закордонних (<https://history.law.sumdu.edu.ua/studentska-pauka/>). На жаль, на сайті кафедри експерти не знайшли інформації про те, хто саме зі студентів ОП брав участь у наукових та науково-практичних конференціях та чи практикується видання спільних зі студентами та керівниками статей. Також, аналіз випусків «Сумського історико-архівного журналу» (<https://shaj.sumdu.edu.ua/archive/>) та «Сумська старовина» за 2020-2022 роки (<https://starovyna.sumdu.edu.ua/archive/>) показав, що керівники науковими роботами здобувачів не видають статті спільно зі студентами. Створено Електронний інституційний репозитарій університету (<https://essuir.sumdu.edu.ua/?locale=uk>), який забезпечує постійний та надійний доступ до наукових досліджень викладачів, співробітників та студентів та кафедри історії (<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82>).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Науково-педагогічні працівники, що забезпечують навчання на ОП мають відповідну наукову кваліфікацію (доцент/ки, кандидат(к)и наук, професори), систематично оновлюють зміст навчальних курсів та завдань в межах дисциплін. «Положення про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни СумДУ» (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=b8ccf382-adfc-e911-b5f5-001a4be6d04a&kind=1>), в якому містяться вимоги до робочої програми, регламентує процедури затвердження й оновлення робочих програм. Зокрема, строк дії робочої програми для обов'язкової дисципліни, вивчення якої є обов'язковим для всіх спеціальностей, становить 3 роки, а для професійної дисципліни – затвердження відбувається щорічно. Проаналізувавши робочі програми обов'язкових дисциплін, ЕГ пересвідчилася, що в них подається перелік сучасної літератури й, крім того, наукові праці самих викладачів та науково-педагогічних працівників кафедри. Під час оновлення ОК враховуються пропозиції стейкхолдерів, досвід викладачів, здобутий у закордонних стажуваннях, сучасні практики та наукові досягнення. Це підтвердилось під час онлайн-зустрічі зі стейкхолдерами та сертифікатами про стажування викладачів кафедри Дегтярьовим С., Завгородньою В., Зякун А. На жаль, у переліку рекомендованої літератури є російські ресурси, досить рідко включає сучасну іншомовну літературу.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Діяльність університету, факультетів та кафедри у напрямку інтернаціоналізації регламентує Стратегія інтернаціоналізації СумДУ на 2019 – 2025 роки (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=dec262db-c74f-e911-b41d-001a4be6d04a&kind=1>). На сторінці Навчально-наукового

інституту права, в системі якого виконується ОП «Історія та археологія» представлено ключові показники міжнародної діяльності <https://law.sumdu.edu.ua/elementor-13934/> у тому числі й подані заявки на міжнародні грантові проекти усіх типів. Серед них і участь у міжнародному проекті Дегтярьова С. На ОП діє угода про співпрацю з Краківським педагогічним університетом, взято участь в організації та проведенні Міжнародної наукової конференції «The international conference Europe after the Revolutions of 1989. Consequences of 1989 Transformations in Europe» (січень 2022 року). У 2019 та 2021 роках завідувач кафедри історії Дегтярьов С.І. брав участь у виконанні робіт в рамках діяльності Центру досліджень регіональної безпеки Сумського державного університету за грантової підтримки Північно-Атлантичного Альянсу (НАТО). У 2021 році він став співзасновником приватного навчального закладу Cherkas Global University (Вашингтон, США) (<https://history.law.sumdu.edu.ua/mizhnarodna-diyalnist-2/>). Здобувачі та працівники бібліотека під час онлайн-зустрічі засвідчили, що мають можливість вивчати зарубіжні наукові праці, використовуючи повнотекстову базу опублікованих наукових досліджень ScienceDirect та наукометричні бази Scopus, Web of Science. Протягом всієї діяльності НПП і здобувачі брали участь у міжнародних наукових конференціях, де могли отримати новий досвід у веденні наукових досліджень та навчанні. Також здобувачі повідомили, що мають лекції з науковцями інших країн, зокрема розповіли про нещодавній захід з викладачем Педагогічного університету у Кракові (Польща), доктора філософії Матеушем Каміонкою.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Здобувачам вищої освіти вчасно надається інформація щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання, в тому числі за допомогою Навчального порталу СумДУ. Робочі програми навчальних дисциплін періодично оновлюються, зокрема й переліки рекомендованої літератури, які включають сучасні наукові дослідження. У переліку містяться журнали та наукові збірки, де висвітлюються останні наукові досягнення та наукові дискусії вітчизняних та зарубіжних вчених. Значна частина освітніх компонентів передбачає застосування навчання через дослідження, зокрема через реалізацію індивідуальних наукових проектів, які проходять апробацію на конференціях та наукових семінарах кафедри історичних дисциплін.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Слабкі сторони: міжнародна діяльність на ОП є недостатньою, щоб забезпечити ефективне залучення здобувачів до міжнародної академічної спільноти. Рекомендації: під час розроблення та оновлення змісту навчальної дисципліни враховувати побажання та пропозиції стейкхолдерів, особливо тих, хто має відношення до змісту академічних дисциплін; розібратися з термінологією, що таке методи та прийоми навчання та переглянути силабуси щодо цього питання; оновлювати інформацію про міжнародну співпрацю та договори, демонструвати реальні актуальні можливості СумДУ щодо міжнародної співпраці. Наразі, тільки двоє викладачів кафедри мають стажування у європейських університетах. Необхідно також спонукати студентів ОП до участі у програмах академічної мобільності та участі у міжнародних проектах, конференціях. Важливо постійно оновлювати рекомендовану літературу, у тому числі й іноземну.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

ОП має значний рівень узгодженості із якісними характеристиками за підкритеріями 4.2, 4.4, 4.5, а слабкі сторони за підкритерієм 4.1 та 4.3. не є суттєвими і не перешкоджають реалізації ОП. В цілому ОП та освітня діяльність за цією програмою відповідає рівню В за Критерієм 4. ЕГ отримала підтвердження щодо забезпечення поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП, переконалаась у використанні підходів навчання, які допомагають досягти ПРН освітньої програми. На ОП застосовується розробка здобувачами індивідуальних освітніх траєкторій, здобувачі та НПП беруть участь у міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях. НПП та наукові працівники постійно оновлюють зміст освіти та наукових досягнень, про що свідчать періодичні перегляди та оновлення змісту ОП.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів у СумДУ регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>, «Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у СумДУ» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=f25f99b8-f63c-ea11-912d-001a4be6d04a&kind=1> де показано у п. 5.14, 5.14.1, 5.14.2 як працює система оцінювання успішності здобувачів вищої освіти (зарахування залікових кредитів). У кожній робочій програмі забезпечується чіткість і зрозумілість форм контрольних заходів і критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в ЗВО. Складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, зокрема, щодо організації контролю і оцінки якості результатів навчання, є такі види контролю: проміжний, підсумковий. Форми контролю зазначені в робочих програмах та доводяться здобувачам викладачами на перших заняттях з дисципліни, вони є чіткими та зрозумілими. На навчальному порталі Навчально-наукового інституту права та у системі Дистанційного навчання (у персональних кабінетах студентів) передбачене висвітлення системи оцінювання та необхідних критеріїв <https://law.sumdu.edu.ua/kriditno-modulna-sistema/>. Крім традиційних форм підсумкового семестрового контролю (іспит, залік, звітування з практик), у ЗВО широко практикуються індивідуальні комплексні завдання, презентація результатів дослідження. Обов'язковим заходом є річне звітування про виконання індивідуального плану. Під час зустрічей з ЕГ здобувачі ОП засвідчили чіткість та зрозумілість критеріїв оцінювання та своєчасне ознайомлення їх з ними. На думку ЕГ, контрольні заходи дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

У СумДУ діє Рада із забезпечення якості вищої освіти <https://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=f8c0ca32-d6e3-e711-926d-001a4be6d04a&kind=1>, яка здійснює аналіз стану освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті, розроблення для розгляду вченою радою університету та ректоратом пропозицій щодо вдосконалення цієї діяльності з урахуванням новітніх освітніх тенденцій та Центр забезпечення якості освіти, який здійснює експертизу якості освітніх програм. Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія» за першим рівнем вищої освіти форма атестації здобувачів вищої освіти ОП передбачає, що атестація здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра здійснюється відповідно до «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій Сумського державного університету з атестації здобувачів вищої освіти» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=f25f99b8-f63c-ea11-912d-001a4be6d04a&kind=1>. У Положенні чітко показано які етапи звітування та підсумкового звіту передбачені ОП. Під час зустрічі зі здобувачами цей факт підтвердився. Наразі, у даному документі враховані організаційно-методичні засади підсумкової атестації здобувачів вищої освіти, порядок формування екзаменаційних комісій та порядок подання апеляції у разі, якщо здобувач не задоволений своєю оцінкою (с. 9). Форми атестації здобувачів вищої освіти повністю відповідають вимогам стандарту вищої освіти та програмним результатам.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедура проведення контрольних заходів регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу» <https://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1> та «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти Сумського державного університету» <https://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=8aee6554-1539-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1> У п. 6.12. у разі незгоди з оцінкою модульної або семестрової атестації здобувач вищої освіти має право подати апеляцію за процедурою визначеною Положенням про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті. Вони є доступними для всіх учасників освітнього процесу, містять норми, що регулюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. Здобувачі під час онлайн-зустрічі підтвердили, що прецедентів щодо оскарження виставленої викладачем оцінки за виконання контрольних заходів під час їх навчання не було. З метою забезпечення об'єктивності екзаменаторів у положенні передбачено можливість відвідування екзаменів деканами факультетів, їх заступниками та завідувачами кафедр, які мають право ставити здобувачам питання, не втручаючись у виставлення оцінок. Контроль та проведення атестаційних заходів (кваліфікаційних іспитів, захист кваліфікаційних робіт) здійснюється публічно, за участі декількох екзаменаторів, зокрема представників Експертних рад роботодавців, професіоналів практиків, експертів галузі; (п. 6.2 «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти СумДУ»). Практична підготовка здобувачів забезпечується відповідними програмами практик, що визначають конкретні рекомендації щодо видів і форм контролю, вимог до баз практики, змісту практики, індивідуальних завдань для здобувачів, вимог щодо звітності, критерії оцінювання результатів проходження практики (6.4.6 «Положенням про організацію освітнього процесу»). Оскільки звіт про

проходження практики захищається здобувачем вищої освіти в комісії, до складу якої входять гарант ОП, керівники практики від кафедри та викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни (не менше 3 осіб), то оцінка за практику є колегіальною і обговорюється у колі науковців і здобувачів. Під час огляду матеріальної бази та резервної онлайн-зустрічі було продемонстровано систему роботи електронних навчальних курсів та їх доступність для здобувачів. ЕГ переконалася, що здобувачі мають доступ до всіх навчальних курсів через систему персонального кабінету. Зустріч зі здобувачами показала, що вони активно використовують цей дистанційний ресурс.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Процедури дотримання академічної доброчесності регламентуються наступними документами: Стратегією <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ea11-b021-001a4be6d04a&kind=1> та Статутом СумДУ <https://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=802fff39-0fb2-e011-9b40-001a4be6d04a&kind=1>. У Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=fe3a1f9e-9c36-e911-9278-001a4be6d04a&kind=1&version=1676468709.1523> чітко прописаний порядок розгляду справи про порушення академічної доброчесності (п. 6) Процедура розгляду факту порушення академічної доброчесності Комісією з етики та управління конфліктами або робочою комісією (п. 6.4). З Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті ознайомлюються усі здобувачі під час перших занять. З метою дотримання академічної доброчесності при написанні дипломної та курсових робіт здійснюється їх технічна перевірка за допомогою спеціалізованих програмних засобів, зокрема через сервіс Unicheck, що використовуються в університеті на умовах договорів та експертної оцінки щодо відсутності/наявності академічного плагіату. У положеннях визначено основні види порушення академічної доброчесності й види відповідальності учасників освітнього процесу. Здобувачі під час онлайн-зустрічі підтвердили, що популяризація академічної доброчесності здійснюється через сторінку «Корпоративна культура і академічна доброчесність» <https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/korynsni-posyannia/academic-integrity.html> з метою поширення в університеті принципів академічної доброчесності. Наявний «Електронний інституційний репозитарій» <https://essuir.sumdu.edu.ua/>, але в ньому наукових робіт здобувачів першого рівня вищої освіти не представлено. Під час зустрічі ЕГ з фокус-групою здобувачів, учасники освітнього процесу продемонстрували знання про дотримання авторського права, можливості ЗВО щодо перевірки їхніх робіт на антиплагіат, протидії корупції, методів популяризації академічної доброчесності. Проте, у своїй відповіді здобувачі не назвали всі види порушень академічної доброчесності. Порушень академічної доброчесності на ОП, згідно з відомостями про самооцінювання, не виявлено.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Форми та правила проведення контрольних заходів, критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення результатів навчання у цілому та для окремого освітнього компоненту, оприлюднюються заздалегідь. Наявні дієве нормативне регулювання академічної доброчесності та інструменти запобігання академічному плагіату.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Процедура щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та оскарження результатів контрольних заходів розроблена і прописана в Положенні про організацію освітнього процесу, але, судячи зі слів здобувачів не обговорюється правомірність оцінки. Натомість якщо здобувач має бажання йому дають додаткове завдання і він може підвищити свою оцінку. ЕГ рекомендує роводити інформування здобувачів про оновлення в нормативній базі, зокрема щодо процедур оскарження результатів контрольних заходів та можливості переглянути отриману оцінку; крім комп'ютерної перевірки унікальності тексту та перевірки робіт на академічний плагіат, рекомендуємо додати процедуру експертного оцінювання науковцями; варто також розмішувати наукові роботи здобувачів вищої освіти, що навчаються на ОП та спільні з викладачами публікації в університетському репозитарії.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Зрозумілі правила проведення контрольних заходів, доступні для всіх учасників освітнього процесу, нормативне регулювання й популяризація академічної доброчесності у частині протидії плагіату відповідають критеріям якості ОП. Система дистанційного навчання в СумДУ містить усі необхідні елементи щоб нею ефективно могли користуватися здобувачі ОП. У ЗВО наявні необхідні нормативні документи, що унормовують реакцію на порушення академічної доброчесності. Зазначені слабкі сторони не є критичними, оскільки відповідні процедури розроблені на рівні ЗВО, тому ЕГ оцінила Критерій 5 за рівнем В.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз академічної кваліфікації викладачів, що працюють на ОП показав, що досягнення НПП у науковій сфері та коло їхніх інтересів забезпечують визначені ОП цілі та ПРН. Аналіз кадрового складу за даними таблиці 2 самооцінювання засвідчує високий рівень відповідності академічної та професійної кваліфікації НПП тим освітнім компонентам, які вони викладають на ОП. Більшість викладачів, що забезпечують ОП мають публікації, що індексуються у наукометричних базах даних, зокрема, Scopus та WOS, у фахових виданнях категорії «Б», переважна більшість є авторами монографій, посібників та підручників за ОК (в електронному інституційному репозиторії <https://essuir.sumdu.edu.ua/>). Наприклад, Дегтярьов С.І., Власенко В.М, Зякун А.І. та інші мають цілу низку публікацій у наукометричних виданнях Scopus и Web of Science <https://history.law.sumdu.edu.ua/naukovo-doslidna-robita/>. У розділі «Міжнародна діяльність» <https://history.law.sumdu.edu.ua/mizhnarodna-diyalnist-2/> показано закордонні стажування, участь у міжнародних проектах, грантових та стипендіальних програмах викладачів, що працюють на ОП. У свою чергу СумДУ створює гідні умови для підвищення кваліфікації на базі власного університету та стажування у вітчизняних ЗВО та наукових установах. Зокрема працює «Положення про підвищення кваліфікації співробітників СумДУ, педагогічних та науково-педагогічних працівників інших закладів освіти у Сумському державному університеті» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=ba7d76bc-742d-e211-8bae-001a4be6d04a&kind=1&version=1676468709.1525> через яке здійснюється кадрове забезпечення та підвищення кваліфікації НПП, викладають на даній ОП. Рішення про залучення викладачів до ОП приймається Вченою радою університету, після обговорення пропонування курсів на засіданнях відповідних кафедр.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Під час акредитації було виявлено, що процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми, згідно з нормами, закріпленими у «Порядок проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників Сумського державного університету та укладання з ними трудових договорів (контрактів)та додатках до цього положення <https://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=d4b030ae-80a2-e511-8085-001a4be6d04a&kind=1>. У ньому чітко виписані вимоги до претендентів на посади науково-педагогічних працівників, процедура обговорення кандидатур претендентів трудовим колективом відповідної кафедри та обрання на посаду, процедура укладання та припинення трудового договору. ЗВО перед претендентами ставить необхідні вимоги. Під час конкурсного відбору визначальною вимогою до кандидатів є професіоналізм, який визначається тривалим терміном поглибленого дослідження певної наукової проблеми й відповідними науковими результатами. Під час онлайн-зустрічі здобувачі підтвердили високий професіоналізм викладачів. Перевага надається науковцям – авторам монографій, підручників та навчальних посібників. Якість підбору наукових працівників університету забезпечується ефективною і прозорою процедурою аналізу професійних характеристик та наукового доробку кандидатів. Таблиця 2 у відомостях про самооцінювання ОП у розділі наукові публікації та підвищення кваліфікації свідчить про достатній рівень НПП, що працюють на ОП.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Роботодавці постійно беруть участь у забезпеченні ефективного проходження практик, в обговоренні ОП та її окремих компонентів, співпрацюють в організації науково-практичних конференцій (за свідченням директора ДАСО Ю.О.Олійник співробітники архіву беруть активну участь в засіданнях кафедри та університету, де обговорюється ОП та змістовна частина архівної практики для здобувачів; голова комісії з питань освіти і науки громадської ради при Сумській ОДА, д.філос.н. А.Є.Лебідь постійно бере участь у формуванні програмних результатів з викладачами ОП; професор кафедри історії України ЖДУ імені Івана Франка, д.і.н. С.В.Стельникович показав, що співпрацюють на рівні кафедр та університетів загалом, мають спільні наукові проекти, організацію

науково-практичних конференцій та інше. Завідувач кафедри історії України Дрогобицького ДПУ імені Івана Франка, д.і.н. В.І.Льницький зазначив, що НПП співпрацюють у науковій царині, зокрема рецензують наукові праці, готують спільні наукові видання, а також є членами експертної групи з перегляду ОП. Директор Сумського обласний краєзнавчого музею В.С.Терент'єв розказав про організацію музейної практики для здобувачів ОП та їхнє залучення до формування освітньої програми.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

До викладання та організації освітнього процесу залучаються вітчизняні професіонали-практики, експерти та представники роботодавців, які беруть участь у забезпеченні ефективного проходження практик, організації науково-практичних конференцій, археологічних експедицій. Під час онлайн-зустрічі з фокус-групою роботодавців та партнерів було з'ясовано, що вони ознайомлені зі змістом ОП. НПП та здобувачі тісно співпрацюють з комунальною установою Сумський обласний краєзнавчий музей, головний зберігач фондів Ж.В.Клочко розказав про організацію музейної практики для здобувачів ОП та їхнє залучення до формування освітньої програми. Викладачі ОП є, також членами Науково-методичної ради музею. Музей активно залучає студентів до організації масових заходів для міста, до археологічних розвідок, експедицій. Студенти мають можливість приходити на заняття до Державного архіву Сумської області. Освітні та наукові контакти з іншими партнерськими ЗВО, наведені у відомостях про самооцінювання, сприяють залученню фахівців до реалізації ОП. Спількування із здобувачами свідчить про те, що кафедра рідко залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі із закордонних університетів. Наведено лише один приклад читання лекції іноземним науковцем з Педагогічного університету у Кракові.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

У процесі спілкування з викладачами та керівництвом університету усіх рівнів було підтверджено, що ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів, які забезпечують організацію освітнього процесу ОП. Документи, що регламентують систему професійного розвитку викладача: «Положення про департамент по роботі з персоналом та підготовці науково-педагогічних кадрів» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=1433bffe-b4ec-e811-95ff-001a4be6d04a&kind=1&version=1676468709.1524> здійснює удосконалення процедур та системи критеріїв оцінювання фахового рівня, кваліфікації персоналу, їх відповідності цільовим показникам стратегічного розвитку університету та показникам пріоритетних рейтингів. Також в СумДУ функціонує «Положення про Центр розвитку кадрового потенціалу» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d0bea61b-585c-e911-9676-001a4be6d04a&kind=1&version=1676468709.1526>, який здійснює постійний аналіз професійної кваліфікації персоналу СумДУ та розробляє рекомендації з її підвищення; визначає пріоритети напрямків розвитку професійних компетенцій співробітниками університету; розвиває інноваційні форм підвищення кваліфікації; організовує та забезпечує функціонування існуючих програм підвищення кваліфікації, а також запровадження нових програм підвищення кваліфікації як для працівників СумДУ так і для працівників інших закладів освіти, підприємств, організацій та установ; розвиває системи формального та неформального навчання співробітників університету. Наразі, інформація з таблиці 2 свідчить про проходження окремими викладачами ОП стажування за кордоном або в українських закладах вищої освіти; шляхом участі у міжнародних проектах в Україні. Проїшли міжнародне стажування: пройшла доцент кафедри Зякун А.І. (Сертифікат №SSI-61704-KSW від 17.10.2021 р.) в галузі знань «Суспільні науки» на тему «Європейський підхід та його українська модернізація в підготовці викладачів у галузі історичних, політологічних, філософських та соціологічних наук» у Кюявському університеті у Влоцлавеку (Республіка Польща); завідувач кафедри С.І.Дегтярьов (Сертифікат № BG 10554 від 27.06.2021) пройшов Міжнародну програму стажування «Інновації в галузі вищої та професійної освіти в умовах цифрової трансформації» у Варненському вільному університеті імені Чорноризця Храбра (Болгарія).

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

«Положення про конкурс «Кращі науково-педагогічні працівники СумДУ»» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=1aa66817-b5d3-e911-9964-001a4be6d04a&kind=1&version=1676468709.1526> регламентує процедуру проведення відбору учасників конкурсу та їх оцінювання за показниками, що характеризують якість навчальної, методичної, наукової, організаційної та інших видів діяльності науково-педагогічних працівників СумДУ. Конкурс стимулювання, у тому числі шляхом матеріального заохочення, високої якості результатів за всіма напрямками діяльності науково-педагогічних працівників університету; визнає критерії та показники оцінювання ключових компетентностей науково-педагогічних працівників, розвиток яких є найбільш важливим для досягнення стратегічних цілей СумДУ; стимулює різностороннього розвитку професійної кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників СумДУ, їх відповідності кваліфікаційним вимогам, визначених Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності. «Положення» про порядок надання щорічної грошової винагороди педагогічним працівникам Сумського державного університету за сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=ba8d3b93-4eb8->

e011-9adc-001a4be6do4a&kind=1&version=1676468709.1524 Через службові записки керівників структурних підрозділів університету зазначається внесок працівника в навчально-педагогічну, методичну та виховну роботу підрозділу, методичне та матеріально-технічне забезпечення навчального процесу та пропозиції щодо визначення розміру щорічної грошової винагороди. Не матеріальним заохоченням є рейтинги публікаційної активності НПП за кожен навчальний рік <https://law.sumdu.edu.ua/%d0%bf%d1%83%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba%d0%bo%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%bo-%d0%bo%d0%ba%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c/>. Під час онлайн-зустріч з фокус-групою викладачі підтвердила факт заохочення не лише НПП, а й кафедри за високі досягнення у якості навчання, науковій та міжнародній роботі.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Висока академічна та професійна кваліфікація викладачів, що забезпечують ОП. Конкурсний добір викладачів є прозорими і дозволяє забезпечити необхідний рівень професіоналізму для успішної реалізації ОП. Науково-педагогічні працівники регулярно підвищують свою кваліфікацію, в тому числі за кордоном. ЗВО використовує різні механізми стимулювання розвитку викладацької майстерності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Практика залучення до роботи зі здобувачами закордонних науковців вимагає значного розширення. ЕГ рекомендує розширити коло потенційних роботодавців та налагодити залучення їх до читання лекцій, для обговорення наукових тем; розширити співпрацю з науковцями закордонних університетів у сфері наукового консультування здобувачів ОП.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Виявлені слабкі сторони не є суттєвими, дають простір для вдосконалення програми. Загалом ОП відповідає якісним характеристикам за підкритеріями 6.1, 6.2, 6.5 і 6.6, а критерій 6.3 і 6.4 показують послідовне розширення кола роботодавців та професіоналів-практиків.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Ознайомлення з матеріально-технічними ресурсами відбувалось шляхом відео-огляду та за допомогою ресурсу університетського сайту «Кампус-life» (<https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life.html>). Навчальний процес ОП «Історія» здійснюється в корпусі Н та К-3. Частина аудиторій в корпусі Н обладнана стаціонарними мультимедійними проекторами та дошками, що було виявлено експертами під час відео-огляду матеріально-технічного забезпечення. Окрім того в корпусі Н є читальний зал, де наявні всі матеріально-технічні умови для навчання студентів. Для навчання під час військового стану біля корпусу на відстані 30 метрах обладнане бомбосховище. Для безпеки студентів навчання проводиться в дистанційному форматі за допомогою особистого кабінету (<https://cabinet.sumdu.edu.ua/>). Частина занять проходить на базі Музею історико-краєзнавчих досліджень СумДУ, про що зазначав гарант ОП на зустрічі. На зустрічі зі стейкхолдерами Олійник Ю.О. зазначив, що студенти з навчальною метою відвідували ДАСО, тобто в університеті є практика використання установ-стейкхолдерів, як навчальну базу для практичних занять, доказом такої діяльності є перелік заходів із залученням роботодавців, які ЗВО надав на запит ЕГ (<https://history.law.sumdu.edu.ua/lekcziya-v-arhivi/>, <https://history.law.sumdu.edu.ua/zanyattya-na-bazi-krayeznavchogo-muzeyu/>). Поліпшення матеріально-технічної бази відбувається періодично з урахуванням пропозицій від структурних підрозділів, враховуючи систему субрахунків кафедр. Щодо забезпеченості навчально-методичною літературою і студенти, і викладачі стверджують про наявність достатньої кількості фахової літератури, необхідної для забезпечення дисциплін ОП. З ресурсами бібліотеки можна ознайомитись на офіційному сайті (<https://library.sumdu.edu.ua/uk/>), хорошою практикою є

передплата університетом таких електронних ресурсів як Scopus, SciVal, Web of Science та ін. Література постійно оновлюється, з новими надходженнями можна ознайомитись на сайті (<https://library.sumdu.edu.ua/uk/e-resursy/bibliotechni-hidy/novi-nadkhodzhenia.html>). Електронний каталог бібліотеки надає можливість користувачам здійснювати пошук літератури у розрізі дисциплін, кафедр, факультетів/інститутів. Загалом, матеріально-технічна база забезпечує реалізацію ОП на високому рівні та сприяє досягненню визначених цілей і програмних результатів навчання.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

На зустрічі зі студентським самоврядуванням отримали інформацію щодо наявності безкоштовного WiFi в корпусах та функціонуванні пунктів університетської незламності, де є безперебійно світло та інтернет-зв'язок для роботи під час воєнного стану. Згідно з Правилами користування бібліотекою (https://library.sumdu.edu.ua/data/korystuvannia_bibl.pdf) доступ до інформаційних ресурсів є безкоштовним за умови пред'явлення читацького квитка. Користування репозитарієм СумДУ є безкоштовним, в чому можна пересвідчитись обравши будь-яку монографію статтю, автореферат тощо на сайті (<https://essuir.sumdu.edu.ua/>). В бібліотеці є платні послуги (<https://library.sumdu.edu.ua/uk/servisy-ta-posluhy/dodatkovy-posluhy/platni-posluhy.html>), надання яких регулюється Положенням про платні послуги Сумського державного університету (https://new.library.sumdu.edu.ua/data/Polozhennia_%20platni_posluhy.pdf) та Наказом “Про організацію надання додаткових платних послуг Бібліотекою СумДУ” від 4 липня 2022 р. (https://library.sumdu.edu.ua/images/FTP_materials/Nakaz_for_paid-service_2022.pdf). Користування особистим кабінетом студентів та викладачів теж є безкоштовним (<https://cabinet.sumdu.edu.ua/>). Учасники освітнього процесу мають безоплатний доступ до наукометричних баз даних SCOPUS, Web of Science, EBSCO, British Medical Journal, що є сильною стороною в контексті даного підкритерію.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Середовище, де здійснюється освітній процес за даною ОП є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти. Безпечність забезпечується системою заходів щодо охорони праці, дотримання техніки безпеки, санітарних норм та правил, правил протипожежної безпеки, а також налагодженою системою охорони порядку. В навчальних корпусах обладнані бомбосховища для безпеки учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану та організовано дистанційне навчання. Діє Психологічна служба СумДУ (<https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life/social-face/psychological.html>), яка надає послуги студентам, аспірантам, викладачам та співробітникам університету на безоплатній основі. Для підтримки та допомоги молодим студентським сім'ям створено центр підтримки сім'ї «Студентський лелека» в рамках проєкту «Університет дружній до сім'ї» (<https://leleka.sumdu.edu.ua/uk/2013-02-26-19-54-25/46-kimnata-dlya-batkiv-z-ditmi-studentskij-leleka.html>). Інтереси студентів задовільняються можливістю участі в клубах, гуртках (<https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life/culture-art.html>), спортивних секціях (<https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life/sport.html>) та участю в діяльності студентського самоврядування. Про можливість розвивати свої інтереси розповів і студент 4-го курсу Михайло, який долучився на відкриту зустріч, а саме про можливість розвиватись в спорті та культурно-масовій роботі. До пандемії та повномасштабного вторгнення в СумДУ діяв студентський клуб “Спортлайн” (<http://sportline.sumdu.edu.ua/>). Також студенти та викладачі можуть відвідувати спортивно-оздоровчий комплекс “Універ” (<http://sport.sumdu.edu.ua/index.php/ua/sportyvni-sporudy/157-sportyvno-ozdorovchiy-tsentr-univer>).

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Організаційна підтримка освітнього процесу здобувачів освіти ОП здійснюється навчальним відділом, деканатом та кафедрою історії ННІ права. Для легшої адаптації студентів першого курсу функціонує інститут кураторства. Виховна робота разом з кураторами здійснюється заступником директора з виховної роботи та роботи в гуртожитках. Всю необхідну інформацію, що стосується навчального процесу студенти можуть знайти на сайті СумДУ (<https://sumdu.edu.ua/>), сайті ННІ права (<https://law.sumdu.edu.ua/>), сайті кафедри історії (<https://history.law.sumdu.edu.ua/>), в особистому кабінеті (<https://cabinet.sumdu.edu.ua/>), сторінках СумДУ та його структурних підрозділів в соціальних мережах. Університет здійснює своєчасне і системне надання інформації про конференції, проєкти, стажування, різні соціальні заходи та можливість участі в них, про що зазначали студенти під час онлайн-зустрічі. Реалізуються права пільгових категорій студентів на отримання соціальних стипендій та безкоштовного навчання, зокрема під час онлайн зустрічі першою заступницею директора ННІ права Стоговою Ольгою Володимирівною було зазначено про навчання на державній формі, отримання соціальної стипендії та безкоштовне проживання в гуртожитку 2-х студентів ОП Історія за пільгою - діти-сироти, а також повідомила про нещодавню переведення студентів 2-х студентів даної ОП за пільгою - проживання на особливо небезпечних територіях. Соціальну підтримку студентам надає профком студентів університету, зокрема його представниками було повідомлено про надання фінансової допомоги студенту, який у зв'язку з бойовими діями на території області

втратах свій будинок. Усі члени освітнього процесу мають можливість користуватись послугами університетської клініки та позаміського спортивно-оздоровчого центру «Універ» (<https://sport.sumdu.edu.ua/index.php/ua/sportyvni-sporudy/157-sportyvno-ozdorovchyi-tsentr-univer>). Задоволеність здобувачів підтримкою при реалізації ОП визначається через опитування щодо якості ОП. Результати анкетування обговорюються на засіданнях РППГ, Раді з якості ННІ права та СумДУ. Відповідна оцінка може надаватися здобувачами на зустрічах з ректором у форматі «Вічна-віч» та щорічній конференції «Навчальний процес очима студентів», про що згадували представники керівництва та студентського самоврядування під час зустрічі з ЕГ і що вказано у пункті 4.4 Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=00e9ba12-a107-ea11-9ad5-001a4be6d04a&kind=1>).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

За ОП «Історія» здобувачі з особливими освітніми потребами не навчаються, однак усі учасники освітнього процесу вказували на готовність щодо забезпечення відповідних умов навчання для таких категорій здобувачів. Інформацію про умови для осіб з особливими освітніми потребами можна знайти на сайті (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info/special-educational-needs.html>). Інклюзивне навчання здобувачів з особливими потребами передбачає індивідуальне навчання у формі індивідуального графіка у загальних групах (Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у СумДУ <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=56638150-7801-ea11-b7f1-001a4be6d04a&kind=1>) або навчання в інклюзивних групах (Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти в СумДУ <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=c085eb61-8b04-ea11-8c46-001a4be6d04a&kind=1>). Здобувачі зазначили, що їх освітні потреби пов'язані зі станом здоров'я враховуються і під час проходження археологічної/музейної/архівної практики, студенти, які за станом здоров'я не могли проходити археологічну практику, мали можливість пройти музейну. Для здобувачів, які у зв'язку з об'єктивними причинами не можуть відвідувати університет, створені умови для здобуття освіти он-лайн <https://elearning.sumdu.edu.ua/>. Навчальні корпуси університету облаштовані пандусами, що було виявлено під час відео-огляду матеріально-технічної бази.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

СумДУ керується політикою запобігання конфліктним ситуаціям різного походження. Нормативною базою є Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=fe3a1f9e-9c36-e911-9278-001a4be6d04a&kind=1>), Кодекс корпоративної культури СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=cc831d09-e877-e111-97d8-001a4be6d04a&kind=1>), Кодекс академічної доброчесності (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=24c2956b-9c36-e911-9278-001a4be6d04a&kind=1>), наказ ректора «Про запобігання корупції» (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=8c1ab3be-fc59-e911-9c29-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про організацію оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=7c7de133-99aa-e711-8a45-001a4be6d04a&kind=1>), Наказ ректора щодо створення університетської Комісії з етики та управління конфліктами (зі змінами, внесеними згідно з наказом №0306-I від 01.04.2020 р.) (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=560c216a-2d7b-ea11-9800-d4856459ca35&kind=1>), Положення про запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Сумському державному університеті (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=3e41e018-f945-ec11-8d54-d4856459ca35&kind=1&version=1676472828.6946>). Циганюк Дмитро Леонідович як заступник голови Комісії з етики та управління конфліктами повідомив про відсутність конфліктів на цій ОП, також зазначив про наявність конфліктів в СумДУ, вирішенням яких займалась дана комісія. Що свідчить про дієвість і ефективність цього органу. В.Завгородня, завідувачка кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства повідомила про практику боротьби з недоброчесністю в університеті, коли студента, який не дотримався академічної доброчесності, а саме у своїй роботі мав великий відсоток плагіату, після 2-х повернень на доопрацювання роботи і не виконання вимог по відсотку унікального тексту був відрхований. Щодо випадків корупції, на зустрічі зі студентським активом було підтверджено факт відсутності таких випадків на ОП «Історія», проте в.о. студентського ректора повідомила про випадок корупції в університеті, і те що викладачів, щодо яких зафіксовані випадки корупції, було звільнено. Що також підтверджує ефективність наявного механізму вирішення конфліктних ситуацій в СумДУ.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Сильними сторонами критерію 7 ЕГ вважає: хороший аудиторний фонд, широку базу навчально-наукової літератури бібліотеки, в тому числі наявність електронних книг, монографій, статей та безкоштовний доступ до таких електронних ресурсів як Scopus, SciVal, Web of Science та ін.; представники Експертної ради роботодавців надають здобувачам вищої освіти можливість використовувати свої установи в навчальній діяльності; для здобувачів доступно багато позанавчальних активностей у сфері спорту та культурно-масової роботи, окрім того усі учасники навчального процесу можуть відвідувати спортивно-оздоровчий комплекс "Універ" та користуватись послугами університетської поліклініки; в університеті сформована чітка та дієва процедура вирішення конфліктних ситуацій; налагоджено якісну освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

В навчальному процесі використовується Музей історико-краєзнавчих досліджень СумДУ. Наявні в ньому експонати дозволяють відпрацювати практичний аспект археології, проте більш якісно це можна було б реалізувати на базі спеціальної лабораторії чи археологічного кабінету, де можна було б ознайомитись з усіма етапами дослідження археологічних джерел, такий простір також дозволив би вирішити проблему з неможливістю проходження археологічної практики під час воєнного стану.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

ЕГ відзначає наявність багатьох позитивних практик та сильних сторін за Критерієм 7 - ефективна політика ЗВО щодо матеріально-фінансового забезпечення ОП, створення умов для навчання здобувачів з особливими потребами, доступ до бібліотечної бази в електронному вигляді, механізм on-line замовлення літератури, психологічна підтримка усіх учасників освітнього процесу, наявність ефективного механізму вирішення конфліктних ситуацій. Для покращення умов навчання за напрямом археологія варто створити окреме середовище, яке можна використовувати для практичної діяльності у цьому напрямку, проте відсутність такого простору не заважає якісній реалізації освітнього процесу за даною ОП, оскільки альтернативою є використання можливостей Музею історико-краєзнавчих досліджень СумДУ. Тому ЕГ вважає рівень відповідності ОП за критерієм В.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Нормативною базою процесу розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП є політика та система забезпечення якості вищої освіти СумДУ (<https://sumdu.edu.ua/images/content/general/gen-info/council-quality/quality-policy.pdf>, <https://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=8aee6554-1539-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>), методична інструкція «Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення освітніх програм» (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=183acb93-f8a8-e711-a909-001a4be6d04a&kind=1>). Документом, який регулює процес внутрішнього забезпечення якості освітньої програми також є положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету. <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=00e9ba12-a107-ea11-9ad5-001a4be6d04a&kind=1>. Університет здійснює щорічний перегляд ОП, що підтверджують опубліковані на сайті кафедри варіанти ОП різних років (<https://history.law.sumdu.edu.ua/osvitnya-programa-istoriya/>) та слова викладачів, студентів даної ОП та роботодавців щодо залученості їх до перегляду ОП. Моніторинг освітньої програми запроваджений для визначення відповідності потреб здобувачів освіти, працедавців із цілями ОП, проводиться адміністрацією спільно із структурами, які відповідають за внутрішнє забезпечення якості освіти, до яких залучаються також студенти та органи студентського самоврядування.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Як здобувачі вищої освіти, так і члени студентського самоврядування в тому числі, входять до різних структурних підрозділів, які відповідають за внутрішнє забезпечення якості освіти, серед яких: Рада забезпечення якості СумДУ,

Рада забезпечення якості інститутів/факультетів, робочі проектні групи з розробки та супроводження освітніх програм (РПГ), Студентська агенція співдії якості освіти, що забезпечує їх активну участь в процедурах її забезпечення. Здобувачі освіти ОП «Історія» не залучені в склад Студентської агенції співдії якості освіти та студентське самоврядування, проте можуть висловити свою позицію щодо якості ОП через онлайн опитування, де окрім питань з варіантами відповідей є питання, де можна вказати усі пропозиції чи зауваження. Система періодичних опитувань, щодо якості організації освітньої діяльності при вивченні дисциплін регулюється відповідним Положенням (<https://normative.sumdu.edu.ua/?%20task=getfile&tmpl=component&id=7c7de133-99aa-e711-8a45-001a4be6d04a&kind=1>). Студенти підтвердили проходження цих опитувань через особистий кабінет. За результатами аналізу опитувань в СумДУ проводиться щорічний конкурс «Кращий викладач очима студентів» (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=4692ec7c-34f9-e811-aea8-001a4be6d04a&kind=1>)

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Зі слів начальниці навчального відділу з практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів Євдокимової Альони Вікторівни в університеті діють Експертні ради роботодавців(ЕРР) по кожній спеціальності, засідання яких відбувається 2 рази на рік, секретарем на цих засіданнях є представник випускової кафедри. ЕРР ОП «Історія» утворена в 2019 році згідно з відповідним наказом ректора (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/unnamed-file.pdf>). Повноваження ЕРР визначені Положенням про ЕРР СумДУ (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/unnamed-file-2.pdf>) Окремі представники роботодавців входять до складу РПГ (<https://history.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/rpg-%E2%84%963-vid-15.02.2022.pdf>). В СумДУ діє механізм опитування роботодавців під час обговорення ОП роботодавцями (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe4u6VjzDJNau3guqIUk74mTkRIhdLr7xPh9emBf1FUO5L9uQ/viewform>). В університеті та в установах роботодавців періодично проводяться навчально-наукові заходи в рамках реалізації ОП «Історія», відповідний перелік заходів був наданий ЗВО на запит ЕГ. Також було надано список проектів і угод кафедри із залученням здобувачів та викладачів ОП «Історія», зокрема переліку є цивільно-правовий договір про надання наукових послуг з опрацювання архівних документів, укладений з Благодійним фондом «Меморіал Голокосту «Бабин Яр»» від 25.01.2022 р. згідно з яким здобувачка Мурашко К.О. проходила стажування в даному фонді, про що зазначила під час онлайн-зустрічі з ЕГ. Варто зазначити про перейняття гарантом ОП «Історія» досвіду реалізації схожої ОП в ЖДУ імені Івана Франка, зокрема консультації щодо організування практики, про що повідомив С.В.Стельникович на зустрічі з ЕГ. Формою роботи роботодавців та ЗВО, яка є частиною забезпечення якості ОП, є надання проходження практики студентами в установах роботодавців, про що зазначали представники представники ЗЗСО №21 СМР та Сумського краєзнавчого музею на зустрічах з ЕГ.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Збирання та врахування інформації щодо працевлаштування випускників здійснюється у межах централізованого підрозділу – навчального відділу з практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів та на рівні випускових кафедр та РПГ ОП. Випускників за даною ОП ще немає, проте в університеті є дієва практика щодо збирання інформації про працевлаштування випускників, про що свідчить інформація про відомих випускників СумДУ розміщена на центральному сайті університету(<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/famous-graduates.html>) та на сайті <https://law.sumdu.edu.ua/%d0%bf%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b5%d0%b2%d0%bb%d0%b0%d1%88%d1%82%d1%83%d0%b2%d0%b0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%b2%d0%b8%d0%bf%d1%83%d1%81%d0%ba%d0%bd%d0%b8%d0%ba%d1%96%d0%b2/>). Випускники також запрошуються на профорієнтаційні заходи для спілкування з абітурієнтами та здобувачами вищої освіти (Дні кар'єри <https://law.sumdu.edu.ua/%d0%b4%d0%bd%d1%96-%d0%ba%d0%b0%d1%80%d1%94%d1%80%d0%b8-%d1%81%d1%83%d0%bc%d0%b4%d1%83-2022-%e2%9d%97%ef%b8%8f%d0%be%d0%bd%d0%bb%d0%b0%bd%b9%bd/>). Випускники також мають змогу долучитись до обговорення ОП через онлайн-форму, розміщену на сторінці ОП (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe4u6VjzDJNau3guqIUk74mTkRIhdLr7xPh9emBf1FUO5L9uQ/viewform>)

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У СумДУ діє комплексна внутрішня система забезпечення якості відповідно до сформованої інституційної структури. Здобувачі мають можливість через опитування, результати яких аналізуються директором ННІ права, завідувачем кафедри, гарантом та викладачами, повпливати на покращення якості освітньої діяльності, впровадження нових освітніх компонентів, удосконалення викладання. Результати опитування також обговорюються на засіданнях РПГ, Ради із забезпечення якості ННІ права та Ради із забезпечення якості СумДУ. За результатами опитування 2021-2022 н.р. частина респондентів продемонстрували недостатній рівень поінформованості щодо програм міжнародної академічної мобільності та відмітили окремі проблеми в роботі деканату в 2021 р. Для усунення виявлених недоліків було проведено відповідні заходи, про дієвість яких свідчить позитивний результат опитування 2022 року

(<https://history.law.sumdu.edu.ua/rezultaty-opytovan/>). Також варто звернути увагу на наступну ситуацію - на засіданні кафедри історії 15.02.2022 р. було здійснення обговорення щодо перенесення дисципліни “Етнографія” з 1-го курсу на 2-й, оскільки її вивчення потребує знань з історії України, частину яких студенти отримують на 2-му курсі. Замість дисципліни “Етнографія” на 1- курсі поставити ОК “Культурологія” за пропозицією студентки гр ІС-91 Мурашко К.О. (додаткові матеріали надані ЗВО). За результатами обговорення було доручено РППГ замінити ОК місцями.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація даної освітньої програми є первинною, тому СумДУ не мав можливості використати результати попередніх акредитацій під час перегляду ОП.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

У ході зустрічей з учасниками освітнього процесу, ознайомлення з результатами опитувань студентів, відповідною нормативною базою (https://normative.sumdu.edu.ua/?_ga=2.81885078.1857931453.1571296857-201456836725.1541493247), іншими наданими матеріалами для ЕГ було з'ясовано, що в академічній спільноті сформована культура якості, яка передбачає злагоджену взаємодію між всіма її учасниками. До системи із забезпечення якості освіти в СумДУ належать: Центр забезпечення якості вищої освіти, який опікується забезпеченням якості вищої освіти на всіх рівнях СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?%20task=getfile&tmpl=component&id=200467f6-6e9b-ea11-8685-d4856459ca35&kind=1>); Рада з якості якості є складовою системи внутрішнього забезпечення якості університету, яка здійснює функції в сфері забезпечення якості вищої освіти на рівні університету (<https://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=f8c0ca32-d6e3-e711-926d-001a4be6d04a&kind=1>). Окремо хочемо відмітити роботу Студентської агенції співдії якості освіти, що є складовою частиною Центру забезпечення якості вищої освіти та є проміжною ланкою, яка забезпечує комунікацію між здобувачами та керівництвом ЗВО. Створення такої організації є вдалим рішенням для кращого залучення студентів до процесу створення, перегляду та реалізації ОП, проте студенти ОП “Історія” не залучені до цієї агенції, що було вказано гарантом, тому впливати на процес перегляду ОП через цей орган не можуть.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Сильними сторонами є: нормативна база, за якою відбувається процес розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП, відповідно до неї описані процедури функціонування освітньої програми в СумДУ відбуваються прозоро вчасно та із залученням усіх зацікавлених сторін; залучення здобувачів як повноцінних партнерів відбувається на різних етапах перегляду освітньої програми та її компонентів через щосеместрові опитування, участь в засіданнях робочих проектних груп з розробки та супроводження освітніх програм; налагоджений діалог та системна взаємодія з роботодавцями; ВСЗЯ в СумДУ забезпечує дієве вирішення виявлених недоліків у процесі реалізації ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

1. Студенти ОП ніяк не залучені до роботи Студентської агенції співдії якості освіти, вирішенням цього може бути активна діяльність цього органу та ознайомлення студентів з її повноваженнями та роботою через систематичні зустрічі. 2. В СумДУ налаштована співпраця з роботодавцями ОП “Історія”, проте рекомендуємо і надалі розширювати коло цих роботодавців новими музейними, архівними, археологічними інституціями в тому числі і приватними для кращого розуміння запитів ринку праці.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Експертна група відмітила загальну відповідність ОП критерію 8. Сформовано нормативну базу для процесу розробки, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП, реалізовано процес її практичного виконання на принципах прозорості процесу та залученням усіх зацікавлених сторін. Здобувачі залучені до процедури забезпечення якості освітньої програми як повноцінні партнери. Налагоджено діалог та системну взаємодію з роботодавцями, працює механізм вирішення виявлених недоліків у процесі реалізації ОП. Вказані недоліки не є суттєвими, оскільки здобувачі обізнані в тому яким чином вони можуть висловити свою думку щодо процесу реалізації і покращення ОП, а пропозиція залучення ширшого кола роботодавців є рекомендацією для майбутнього розвитку ОП.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Документи, якими регулюються права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу у СумДУ оприлюднені на сайті Університету у розділі «Нормативні документи СумДУ» (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/gen-info/controls-governance.html>) – Реєстрі основної нормативної бази» (<https://normative.sumdu.edu.ua/>). Внутрішніми документами, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу є Статут Сумського державного університету; Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті; Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти; Положення про систему забезпечення якості вищої освіти СумДУ; Кодекс академічної доброчесності СумДУ; Кодекс корпоративної культури СумДУ; Положення про переведення, відрахування та поновлення здобувачів у Сумському державному університеті; Положення про реалізацію права здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін в Сумському державному університеті; Порядок організації прийому іноземних громадян на навчання в СумДУ; Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти в Сумському державному університеті; Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у СумДУ; Положення про організацію дистанційного навчання у СумДУ тощо. Інформування здобувачів та працівників про введення в дію, зміну, відміну нормативних актів тощо відбувається через систему електронних особистих кабінетів, що було підтверджено гарантом ОП. Згадані нормативні документи є зрозумілими та доступними для всіх учасників освітнього процесу і у повній мірі дотримуються на практиці, в чому переконалась ЕГ під час інтерв'ю з фокус-групами НПП, здобувачів вищої освіти та стейкхолдерами.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Проект ОП «Історія» під час крайнього перегляду у 2022 рік було оприлюднено в каталозі програм для широкого обговорення за посиланням (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/2060>). Пропозиції та зауваження щодо ОП «Історія» роботодавці, випускники, студенти та інші стейкхолдери через надсилання листа на поштову скриньку info@job.sumdu.edu.ua або через заповнення онлайн-форми (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe4u6VjzDJNau3guqIUK74mTkRIhdLr7xPh9emBf1FUO5L9uQ/viewform>) у період з 10.01.2022 по 10.02. 2022. Інформація про обговорення освітніх програм також розміщена на сторінці навчального відділу практики та інтеграційних зв'язків із замовниками кадрів <https://job.sumdu.edu.ua/discussion-educational-programs>

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На веб-сайті СумДУу вкладці «Навчання» розміщений каталог освітніх програм, де є необхідна інформація про ОП «Історія» (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/2291>), а саме наведена мета програми, її характеристика, програмні компетентності, програмні результати навчання, перелік компонентів освітньої програми. Інформація про ОП «Історія» також розміщена на сторінці кафедри історії (<https://history.law.sumdu.edu.ua/osvitnya-programa-istoriya/>).

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Сайт СумДУ є достатньо зручним у користуванні, нормативні документи, якими регулюється діяльність університету, розміщуються вчасно і є актуальними. Проект ОП вчасно оприлюднено на офіційному сайті ЗВО та створено умови для отримання зворотнього зв'язку від стейкхолдерів. Частина інформації здобувачі ОП отримують онлайн через багатофункціональні особисті кабінети.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Окрім протоколів виборів студентського самоврядування та списку студентського ректорату відсутня інформація щодо його діяльності. Сторінка профкому студентів містить інформацію тільки 2018 року. Рекомендовано додати актуальну інформацію щодо діяльності цих органів та розмістити її на головній сторінці СумДУ.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Рівень прозорості та публічності в СумДУ є високим, забезпечується не лише документально, а й практичним виконанням. Визначення обов'язків та прав учасників освітнього процесу є чітким і не дискримінаційним. Загалом ОП відповідає критерію «Прозорість та публічність».

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B

Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Миколенко Дмитро Валерійович

Члени експертної групи

Салата Оксана Олексіївна

Баран Катерина Миколаївна